

so imele 1286 učenk. Srednjih šol je 16. Vse so osemrazredne, le ena je štirirazredna (Murska Sobota). Razredov je 209, učencev 9185 (6454 moških, 2731 žensk). Učnih moči 353. Obe državni učiteljski šoli v banovini imata letos še 145 učencev in 259 učenk, skupno 404 v 15 razredih. Prvega in drugega razreda ni. Prvi razred bo treba vsekakor otvoriti s prihodnjim šolskim letom. Na učiteljskih šolah poučuje 42 učnih moči. Na državnih srednjih in učiteljskih šolah je torej 411 učnih moči (338 moških, 73 ženske).

Gledališča, knjižnice, Ljudska univerza. V dravski banovini imamo poleg narodnih gledališč v Ljubljani in Mariboru še Celjski studio, Sentjakovski oder v Ljubljani, oder Narodne čitalnice v Kranju in Dramatično društvo v Ptuj. Nobena banovina nima tako razvitih knjižnic, kakor naša. Javnih knjižnic je 2068 (za odrasle 139, šolskih 130, društvenih 432, za učitelje in profesorje 641, knjižnic sreskih učit. društev 28, za otroke v osnovnih, meščanskih in srednjih šolah 698). Vse knjižnice, za všteto državno študijsko knjižnico v Ljubljani, imajo 1.138.000 knjig (leta 1912 — 102.000). Velikega pomena za razvoj ljudske prosvete so tudi ljudske univerze. Po vseh večjih krajih se prirejajo predavanja.

Naše časopisje se močno širi. V slovenskem jeziku izhajajo 9 dnevnikov (4 doma, 5 v Ameriki), 33 tedniki, 147 mesečnikov, 25 revij letnih, 17 brez določene časa. V Italiji in pretežno v Avstriji je naš tisk popolnoma zatrt. Dalje imamo 19 več ali manj literarnih revij, 18 mladinskih revij (Sokolska »Naša radost« z naklado 13.000 in »Naš rod« z naklado 21.800 izvodov). Glasbeno življenje pri nas je silno živahno. Samostojnih pevskih in glasbenih društev štejemo 352. Važno izobraževalno kulturno in nacionalno nalogo vrši naša radijska postaja v Ljubljani, kamor je prištevati tudi šolski radio.

Sokolstvo je šlo 22.859 članov, 8484 članic, moškega naraščaja 2856, ženskega 2054, moške dece 9072, ženske dece 8578. — Pomladke Rdečega križa je organiziran na 270 šolah in šteje 21.464 člane, Pomladke Jadranske straže pa ima na 651 šolah 65.135 članov.

Najbolj aktualen pa je bil za učiteljstvo drugi del razprave, v katerem je načelnik g. profesor Breznik naznačil naloge v bodočem letu. Glavna skrb prosvetnega oddelka bo, da se številčno spolni učiteljstvo. Otvoriti bo treba nove razrede, saj je v 250 razredih število otrok daleko nad dopustnim številom (65!). Prosvetni oddelek bo delal na tem, da se otvori v Ljubljani in Mariboru zopet prvi razred za moški učiteljski naraščaj, ker se že sedaj čuti močno pomanjkanje moških učnih moči. Učiteljskih abiturientov je brez službe 353. Na učiteljskih jih je še 404.

Prav zanimive so bile pripombe h gornjemu poročilu, ki so jih podali gospodje svetniki, kateri so izrazili, kot zastopniki naroda, predvsem njegove prosvetne potrebe. Tako se je opozarjalo predvsem na nezadostno število šolskih zgradb v črnomeljskem srezu. Priporočalo se je, da naj se na učiteljske sprejmejo tudi absolventi meščanskih šol, ker na ta način bodo naše šole lažje dobile dotok učnih moči z dežele, Mariboru naj se da prednost pri otvoritvi prvega letnika učiteljskega. Izrazilo se je mnenje, da ni oportuno zapirati

vstopa na učiteljske deklice, ker mnoge ne gredo na učiteljske radi tega, da bi postale učiteljice, temveč da dobe splošno izobrazbo. O delu učiteljstva so bile izrečene mnoge pohvale. Na enorazrednice naj pridejo moške učne moči in ne mlada dekleta. Uvedejo naj se enotni učni načrti in opusti brezplodno eksperimentiranje.

Na pripombe govornikov je podal pojasnilo namestnik bana dr. Pirkmajer. Uvodoma je govoril g. namestnik o delu in poštovanosti učiteljstva. Pridružil se je številnim pohvalam svojih predgovornikov in sam izrekel pohvalo in priznanje, ker mu je posebno draga ugotovitev, da vrši učiteljstvo v težavnih razmerah svojo nalogo vzorno. Učiteljstvo je našlo pot do narodove duše; zlasti se je na deželi tesno približalo našemu kmetu ter se uspešno posveča tudi kmetijskemu pouku.

Na predloge predgovornikov je g. namestnik bana izjavil, da bo storila banska uprava vse, kolikor bo pač mogla z danimi sredstvi v danih razmerah. Za šolska poslopja so po zakonu dolžne skrbeti občine. Nastavljanje učiteljstva bi bilo lahko smotnejše, če bi se odločanje preneslo iz centralne na banovinske samouprave. V naši banovini je bilo 500 mest praznih, a nastavitvi ni bilo mogoče nikogar, ker niso bila dana sredstva na razpolago. Šele z redukcijami draginskih doklad je bila dana možnost za 466 novih postavljenj. Kar se tiče zopetne otvoritve prvih letnikov na ženskih učiteljskih, je treba pripomniti, da je še 680 ženskih moči brez službe. Od 4000 učiteljev jih stanuje komaj 90 izven službenega kraja.

Poročilo o naših prosvetnih razmerah, podano na letošnjem zasedanju banskega sveta, nam daje dokaj jasn pregled o našem šolstvu, tako z dobre, kakor tudi s slabe strani. Vključ temu, da je naše šolstvo na prvi stopnji v državi, vendarle so hibe, ki jim bo treba posvetiti v prihodnosti vso pozornost. V našem šolstvu so še vedno stvari, ki jih bo treba rešiti v najkrajšem času, ali pa bomo morali utrpjeti občutno škodo. Res je to, da je gospodarska stiska in z njo v zvezi nezadostna sredstva, vžgala v našo prosveto svoj zgodi pečat, toda to ne sme biti dokončen izgovor na poti k zboljšanju in izpopolnjevanju prosvete. V teh težkih časih je treba paziti predvsem na to, da se reši ono, kar je našemu ljudstvu za njegovo bodočnost in obstoj najpotrebnejše, najnujnejše, neizpodbitno, to je njegovo šolstvo. Omenimo samo to, da manjka našim šolam 1064 učilnic, da pride povprečno na en razred 47 učencev. V 250 razredih je število otrok nad po zakonu dopustnim številom, to je v enem oddelku nad 65 učencev. Po poročilu g. namestnika bana je še 680 ženskih učnih moči brez zaposlitve. Vprašanje otvoritve prvega razreda učiteljskih šol postaja vedno bolj pereče. Itd. K vsemu temu pač ni treba komentirati.

Poudarimo naj samo: Naše učiteljstvo vrši vključ težkim razmeram svojo nalogo vzorno. Našlo je pot do narodove duše; zlasti na deželi se je tesno približalo našemu kmetu ter se uspešno posveča tudi kmetijskemu pouku. Po vseh teh ugotovitvah lahko iznesemo željo vseh učiteljstva, da je treba porabiti vsa razpoložljiva sredstva, da bo naša popolna prosveta — naš resnični ponos!

Primer tovarištva, ki je treba nanj pokazati

V pojasnilo oz. dopolnitev članka pod gornjim naslovom v »Učit. tov.« od 7. febr. 1935, št. 27, podajam še sledeče:

Tam nekje je šola, kjer je deloval tovariš več časa. Tudi ta je bil vedno v organizaciji. To mesto je bilo razpisano in na njegovo mesto je prišel drugi, mlajši tovariš. Ta tovariš je bil oženjen kot prvi, ki je imel 6 malih otrok. Ta tovariš je bil tudi šol. upravitelj

in stanoval v upraviteljskem stanovanju. Novodošli tovariš, ki je bil imenovan za šolskega upravitelja, bi se rad vselil v stanovanje. Drugi pa ni imel kam iti, ker kraj, kamor je prišel novi tovariš nima stanovanjskih hiš. Kaj je napravil novodošli tovariš? Sredi zime je vrzel prejšnjega tovariša iz stanovanja, da pride sam vanj! Niso se mu smilili ubogi otročki, niso pomagale prošnje. Posredovali

so občinski možje, a zaman! Tovariš, ki je služboval na šoli se je moral vseliti v drugi prostor in uporabljati zasilen prostor, ki mu je bila kuhinja.

Ali ne bi novodošli tovariš lahko potrpečljaj, saj je vedel, da bo začasno, dokler ne dajo predniku prilike, da se umakne na bližnjo šolo, kamor je zaprosil. Zavest tovarištva bi kaj takega uvidela in potrpečljaj bi se. Pa se ni! Stori je, kar je zgoraj omenjeno. Ali je to bolj tovariško? Vse to pa je storil isti tovariš iz iste šole in istega kraja kakor ga omenja članek v zgoraj imenovanem »Učit. tovarišu«, za katerega bi moralo posredovati učiteljsko društvo, češ, da se mu godi krivica!

Res, tu je primer tovarištva, ki je treba nanj pokazati! Nadaljujem! Na isto šolo je bil imenovan novi tovariš. Preden je prišel novodošli tovariš na šolo, ga je isti tovariš, ki je že enkrat vrzel iz stanovanja zgoraj imenovanega prednika, skušal onemogočiti v novem kraju. Nastopil je v njegovi nenavzočnosti pri učit. društvu, a doma je skušal pregovoriti može šol, odbora, da bi protestirali proti nastavitvi. Pozneje se je delalo proti novodošlemu tovarišu celo pri domači sokolski četni.

Ker se je nahajal radi kočljivih družinskih razmer v težkih razmerah, kar bi lahko postalo katastrofalno, je prosil svojega prednika, da mu ta odstopi v svojem stanovanju od treh sob on s prostim vhom. Ni dal!

Ocenjevanje udejstvovanja pri stanovskih organizacijah

Ministrstvo prosvete je izdalo meseca januarja posebno uverjenje, s katerim tolmači, da je JUU organizacija, ki služi splošnim prosvetnim in državnim interesom. Z ozirom na to se ocenjuje delo v učiteljski organizaciji kakor vsako drugo izvenskolsko prosvetno delo in se mora beležiti v ocenjevalni list in upoštevati pri splošni oceni. Zaradi važnosti priobčujemo uverjenje.

Na prošnjo Jugoslovenskega učiteljskega združenja v Beogradu št. 2124 od 12. jan. t. l. izdaja ministrstvo prosvete sledeče uverjenje: a) Jugoslovensko učiteljsko združenje in njega banovinske sekcije so združenje s smotrom: organizirati vse učiteljstvo v Jugoslaviji v duhu državnega in narodnega edinstva z namenom da v njem razvija skupno narodno zavest kot osnovo za prosvetno, kulturno in socialno delo učiteljstva, b) delovati za intelektualno in moralno izpopolnjevanje svojega članstva, c) delovati za napredek narodne šole in narodnega izobraževanja, d) štiti

Narobe! Obnašal se je proti prišlemu tovarišu skrajno robato in osorno. Vse prošnje in dokazovanje, da stanovanje v takih razmerah v razredu, ki se radi slabe peči ne da zadostno pregreto ni uporabno, ni pomagalo. Moral je v razred, kjer je sedaj! — In če so oblasti dale novodošlemu tovarišu stanovanje z razrešitvijo upraviteljske dolžnosti tovariša, ki je na dopustu in čaka že eno leto na upokoje, je razlog v tem, da so spoznale kritičen položaj novodošlega tovariša, ki ga stari tovariš ni hotel za nobeno ceno uvideti, čeprav ga je dobro poznal!

Sedaj pa najlepše! Ko je novodošli tovariš dobil pravico do upraviteljskega stanovanja, je odstopil staremu tovarišu ono sobo, vključ temu da je ta njemu ni hotel. S to gesto je novodošli tovariš na mah uredil stanovanjsko vprašanje tako, da imata oba tovariša vsak po 2 sobi.

Kdaj je bila večja krivica: tedaj, ko je ta »dosluženi« tovariš vrzel svojega tovariša-prednika iz stanovanja, ali sedaj, ko ima vendar udobno stanovanje 2 sob po zaslugi novodošlega tovariša?

Kje je sedaj tovarištvo in kdo se sme nanj sklicevati oziroma zgražati, sodite sami. Zakaj dvojna mera! Ali smo, ali nismo! To je tudi primer tovarištva, ki je treba nanj pokazati. In kadar bo hotelo društvo posredovati, bo moralo tudi to upoštevati!

Lazar Tone.

Splošne vesti

NOVI BAN.

Za bana dravske banovine je bil imenovan dolgoletni ljubljanski župan g. dr. Dinko Puc. Učiteljstvo se priključuje neštetim čestitkam in pozdravlja novega bana z željo, da bi na svojem visokem mestu posvetil posebno pažnjo šolstvu dravske banovine.

SLOVO OD ŠOLSKE UPRAVITELJICE LINE KLEMENČIČ.

Dne 26. januarja smo imeli po svetosavski proslavi na državni osnovni šoli v Novem mestu še intimno domačo slavo. Učiteljstvo se je z mladino poslavljalo od bivše upraviteljice dekliške šole tov. Line Klemenčič, ki odhaja v pokoj.

Dolgih 38 let je delala in trpela v šoli. Na šoli je bila vedno ljubezniva tovarišica in učiteljica, ki je bila otrokom učiteljica, vzgojiteljica in mati. Z 19 let je že šla v službo, na Trato pri Kranju, kjer je ostala le eno leto, kajti želela je na Dolenjsko, kjer ji je tekla zibelka. Službovala je v Škočjanu, v Mirni peči, nato v Toplicah pri Novem mestu, kjer je bila 15 let.

Leta 1922 jo pa najdemo v dolenski metropoli, v njenem rojstnem kraju Novem mestu. Leta 1925 je z novo in podvojeno močjo prevzela posle upraviteljice na dekliški šoli. Vsak dan smo jo videli, kako prijazna in vedno smehljajočega obraza sprejema mladino v svoje okrilje. Toda njeno delo ni bilo le v šoli, sodelovala je kot odlična zastopnica mnogih kulturnih in dobrodelnih društev povsod kjer je bivala. Še danes je predsednica KJS podružnice v Novem mestu. Za sirote je imela in ima še vedno odprte roke in odprto srce. Za velike zasluge v šoli in med narodom je bila odlikovana z redom sv. Save V. stopnje.

Ko sedaj zapuša šolo, da se odpočije po trudopolnem delu, ji ob slovesu kličemo: »Ne proč od nas, temveč vsikdar med nas, kadar koli in koderkoli se bo zbiralo učiteljstvo in mladina!«

† KSAVER SANDOR GJALSKI.

Hrvatom je umrl 6. februarja Ksaver Babič s psevdonomim Gjalski. Živel je 81 let. Od teh je posvetil ustvarjanju s peresom

Vilim Kunst:

Na jug

(Dalje.)

Zlato.

Če se sme verjeti pripovedovanju, v Kavadaru in vaseh skoro ni hiše brez zlata. To se seve ne pozna na hišah ali na obleki. Nekje v hiši ali v dvorišču — ali tudi zunaj hiše, na njivi, v votlem drevesu je kotiček, za katerega ve le starešina hiše. Tega zlata je seve nekada bilo mnogo več. Skoro ves Kavadar je bil nekada turški. Begi so bili apsolutni gospodarji hiš in posestev. Po balkanski vojni so vse to prodali za zlato sedanjemu prebivalstvu. Bile so to ogromne vsote, ki so menda vse šle preko meje. Ni pa s tem rečeno, da je takrat pošlo vse zlato. Bog obvarui, še danes se dinarji, dobljeni za prodano blago menjajo v zlato in zlato se skriva po »tresorih« za katere ve samo gospodar. Zlato ne zbirajo samo neizobraženi ljudje nego celo uradniki. Da je treba zlato večkrat prešteti je razumljivo.

Sivolas general mi je o priliki razgledovanja izkopanin v Stobiju povedal tole resnično prigodbo.

Imel je v vojski »seiza« iz ene tukajšnjih vasi. Prepotoval je s kartografsko komisijo vso Jugoslavijo. Ko je odslužil kadroški rok, ga je vprašal zapovednik.

— Kuda češ, kad odslužiš rok? —

— Opet ču kože da pasem. —

— Pa zašto — eto ti si vidio čitavu zemlju, video si Slovenačku, video Vojvodinu, video si kako treba, da se obrađuje zemlja — pa kad dodeš kući, treba da naučiš ljudi, kako treba obrađivati... —

— Ne biva gospodine! Ako! Lepo je, kad paseš, imaš mleko, imaš kajmak — imaš sira

— imaš meso, prodaš, pa uzmeš po koju mededjiku (dukat).

— A šta će ti dukat? —

— Če ga turim u kantu — (posoda od petroleja).

— A gde ti je ta kanta? —

— Ne se kažua gospodine — sad je tu, sad tamo. —

— Pa koliko jih već imaš? —

— Ne se kažua gospodine. Turao je moj deda, turao otac, pa ako me Bog poživi će naumim kantu!

Lepo je njemu na planini, živi brez brige in zbira dukate za poznejše pokolenje.

Blizu Demir Kapije je orožnik mašel v trhljem drevesu polno možno dukatov — in nihče se ni javil, da so njegovi. Kadar umira gospodar hiše, je prva briga, da izvlečejo iz njega, kam je skril denar.

Razumljivo je, zakaj v Kavadaru in vsej okolici ni niti enega denarnega zavoda. Da je zlato, na katerem sedijo mrtvo, jim ne more dokazati.

To »sedenje« na bogastvu je prava strast. Če ne more pretvoriti dinarjev v zlato, jih pretvori v kako drugo dragocenost, n. pr. v opium. Poznam ugledne ljudi, ki imajo na skladišču po 600 in več kg afiona (opioma) samo zato, ker to predstavlja neko vrednost. Pred leti je bila kila 1200 Din.

Opium.

V zgodnji pomladi se polja odenejo v belo cvetje. Takrat je okolica prekrasna. Mak cvete. Ne oni naš župančičev nego oni, ki daje najmočnejši strup — opium. Koncem maja mak cvetne in takrat se »vadi afion«. Z ostrim nožem se v največji vročini zareže glava maka krog in krog. Iz zareze se pcedi bela mleku podobna tekočina. Ta tekočina se čez noč posuši v rjavo smolo, ki jo zgodaj zjutraj

oberejo s posebnimi noži. To je afion. In afion, ki raste v tem okraju, v Tikvešu, nima tekmece na vsem svetu. Obrana smola se oblikuje v posebnih kalupih, ovije v zeleni makov list in prodaja. Pred par leti je oka afijona stala 1200 Din in več. letos komaj 250. Kriza!

Opium se tu ne uživa v nobeni obliki. Razpasla se je le grda navada, ki mnogokrat zahteva nedolžne žrtve. Dajejo ga namreč otrokom, da »lažje« zaspijo. V te svrhe se ne uporablja smola temveč moka ki se dobi iz osušenih glav.

Iz belega makovega semena se stiska odlično olje, ki mu pravijo »šarlagan«. S primitivnimi stiskalnicami iztisnejo do 30% olja. Pogače ki ostanejo so dobra hrana živini.

Tobak.

Tudi tobak iz tukajšnjih njiv je prvovrsten. Z rastline se sukcesivno v šestih obrobah obira listje, se suši, zлага, povezuje v bale in tako prodaja monopolski upravi. Tihoapljenje tobaka je v teh krajih neznan. Narod je prepošten, da bi se bavil s prepovedano trgovino. Tudi nihče ne kadi pridelanega tobaka temveč kupuje »cigare« (cigarete).

Drugi pridelki.

Razen opija in tobaka uspeva tu še dolga vrsta pridelkov, ki ne uspevajo po vsej državi. Naj naštejemo le nekatere. Susam, alasonj, riž, smokve, mandelji, granatna jabolka, svila in bombaž.

Od zelenjave se najbolj goji paprika, ki je tudi glavna hrana v sezoni in zimi, nadalje paradižniki, dinje in lubenice. Razen naštetega uspeva seve vse vrste žito in sadje. Posebno cenjene so zgodnje marelice.

Domače živali.

Radi pomanjkanja trave se goji predvsem drobnica, koze in ovce. Le tu pa tam vidiš

suhljato malo kravico, ki ne daje niti dobrega mleka niti okusnega mesa.

Drobnico goje v glavnem radi volne in kože. Meso je poceni — včasih zastoj. Še lani se je dogajalo, da je jagnje stalo 30 Din., njegova koža pa 32. Dogodilo se je, da so trgovci kupili cele črede, jih poklali in odrli, meso pa razdajali ali vrgli v vodo. Letos je malo bolje, ker je boljši izvoz.

Edina »vprežna« živina so osli in mali konji. Na oslu »samara« — v »samaru čiča«. Voz je prav malo. Na trgu se vidi ob sredah še čisto lesene vozove. Napol okrogla neokovana kolesa, lesena pest in lesena os. Razumljivo je, da so ceste slabe. Čim bi se popravile, bi se uvedli tudi vozovi. Na polju prevladuje, da ne rečem vlada lesen plug. Racionalno obdelovanje jim je neznano. Konservativem jih preveč tišči.

V šolo!

Z mešanimi čuvstvi sem stopil prvič v šolo. Meščanska šola je v stari begovski hiši, ki jo je menda občina odkupila. Tesna, umazana in neprijetna. Do sedaj tako slabega šolskega poslopja nisem videl. Skozi podnice vidiš v klet — iz kleti prihajajo najrazličnejši duhovi. Občina noče popraviti, menda zato, ker so ukinili gimnazijo in mesto nje postavili meščansko šolo.

Pisarna je majhna, polna nekih polic in omar. V zbirki učil sem našel skoro vsa učila. To me je začudilo. Neboj slik, kemijska zbirka kot za laboratorij, za fiziko vse. Evo fotografski aparat vreden 3000 Din. Odkod vse to, ko je poslopje tako zanemarljivo? A tako! Reparacije. Vse na račun reparacij, razen fotografskega aparata. Tega je »kot najpotrebnejše« kupil eden od prejšnjih vzornih upraviteljev. Čujem, da so tudi ostale šole založene z učili. Neka gimnazija ima po pripove-

polnih 50 let. Vkljub temu, da je pozno vstopil v književnost, so takratni literarni krogi takoj zaslužili, da se je pojavila v hrvaški književnosti po smrti Augusta Senoe nova epoha. Na književnem polju se je pojavil zrel človek — intelektualca, ki je bil na jasnem, kaj ima povedati svojim čitateljem. Takratne ubijajoče hrvaške politične razmere so ga sicer močno ovirale, vendar se jim je uspešno zoperstavil. Prav zato bo njegovo literarno delovanje in nacionalno prizadevanje vedel ceniti le oni, ki dobro pozna hrvaško zgodovino preteklega stoletja. Senoa, naš Jurčič in Gjalski so bili v preteklem stoletju najizrazitejši predstavniki književnega realizma. Zgodovinska povest s krepkimi motivi, z izrazito in zapleteno fabulo, je značilna za njega. Toda zgodovina jim ni bila nikakoli fikcija, puhla romantika, marveč je bilo vse življenje resnično in vsi ljudje, ki so tvorili njihove romane in ki še vedno živijo po svoji pristnosti med narodom, kar po vrsti naravni, pod kožo krvavi.

Med nešteti njegovimi romani, ki so izšli v 27 zvezkih zbranih spisov, je tudi roman učiteljske »Gjurjica Agićeva«. Roman — tragedija ene učiteljice. Pa ne samo to. Ne samo ta roman, ki morda na svoji večni resničnosti zadnjih 50 let ni nič utrpel, marveč roman inteligence v splošnem, ki propada brez sonca in zraka v kulturni zaostalosti zbičnega naroda po naše — Doline šetflorijanske. Z njim je umrl pisatelj — realist.

— Na jug. V prejšnji številki je pomotoma izpadlo ime pisca listka »Na jug«. Iz današnjega nadaljevanja je razvidno, da ga je napisal tov. Vilim Kunst.

— Reklama v učbenikih. Ministrstvo prosvete je izdalo banjskim upravam posebno okrožnico, v kateri opozarja, da naj se obveste vsi pisci učbenikov za narodne šole, da ne pustijo tiskati na platnicah in v tekstu nikakih izvelekov reklam. Dopustno je le, da se sme na platnicah natisniti spisek učbenikov, bodisi od istega pisca, bodisi od izdajatelja.

— Učiteljski koledar 1935. dobijo zaradi velikega obsega (približno 600 strani) le naročniki (oni ki so poslali naročnino do 1. II. t. l.) za 10 Din. Za vse ostale člane JUU znaša naročnina 12 Din, a za nečlane in ustanove pa 15 Din. Zaradi precejšnje teže koledarja bi posamezne pošiljke preveč obremenile udruženje z visoko poštnino in bi se tudi platnice pokvarile. Zato pošilja izvršni odbor JUU koledarje v večjih zavojih na predsednike sreskih društev, ki jih najlaže razdelijo naročnikom.

— Dolgo pogrešana in težko pričakovana »Spominska knjiga« za najrazličnejše šolske prireditve in proslave bo kmalu prišla v javnost. Naše šole, kakor tudi vse kulturne organizacije, jo bodo z veseljem pozdravile. Knjiga, ki bo zasledovala nacionalno vzgojo in socialno vzgojo smoter otroškega javnega udejstvovanja, bo zadostila pedagoško-propagandnemu namenu šolskih prireditev v dobro šole in doma in bo dala najboljšo izbiro zadanih del priznanih slovenskih pesnikov in pisateljev kakor tudi vsa praktična navodila. Po dveh letih prizadevanja se bo vendarle uresničila želja premožnih, ki so hoteli, da bi ne bile šolske prireditve umetno-priložnostne, časovno-izsiljene, marveč naravno-nujne, življenjske — vzgojne.

Knjiga bo obsegala okrog 300 strani osmerke in jo bo založila zadruga »Učiteljski dom« v Ljubljani. Ze sedaj opozarjamo učiteljsko javnost na to knjigo in na vsa tozadevna poročila, ki bodo sledila.

— Stalež šolstva in učiteljstva v dravski banovini obsega toliko krajevnih, osebnih in drugih podatkov, da more s pridom služiti ne samo uradom, temveč tudi posameznikom. Naročila sprejema, dokler traja še naklada, banovinska zaloga šolskih knjig v Ljubljani.

dovanju direktorja vse aparate kar v duplikatu. »O srečni kmetje, srečna vasa! Ko sem nekoliko bolje spoznal razmere, se nisem čudil zanemarjenemu posloju. Slišal sem na koncu šolskega leta hvalo: Občina je dobra, dala je vse, kar je v njenih močeh. Posvetilo se mi je šele pozneje, ko je oni, ki je hvalil, postal funkcionar nadaljevalne šole, ki jo vzdržuje občina. Za denar vse. A zakon? Gregorčič toraj ni imel prav. Če bi človek mlad prišel doli, bi se v službi pokvaril. Prav gotovo! Kako se ne bi če ga predpostavljamo odganjanja od dela, mesto da bi ga vzpodbujal. Formalnosti da, na teh jaha vsak, a da bi zagrabil kolikor mu nalaga vest in mu dopušča sila — tega ne. »Neču eto!« Deset ur mi zakon predpisuje, toliko bom delal in ti boš opravil pisarniške posle, ker sem jaz upravitelj. Moraš! Saj veš knjiga pa paragraf in služba. No jaz imam važnejši posel: ženska strokovna šola in večerna šola. Tu se lahko honorarno predava in »nema« inspekcije, ko pa pridejo izpiti, kandidati ne znajo niti toliko, kolikor učenci prvega razreda meščanske šole. Pa vseeno, »drpne« se za ispit pet »banki«, pa »neka« je kandidat zdrav, izuril se bo pozneje. Za take honorirane ure se trga, kdor le more. Meni bi bilo nemogoče predavati na zavodu, na katerem uči n. pr. fiziko človek, ki izjavi, da se baterije žepne svetilke ne upa vreči na tla, ker se boji da bi eksplodirala. Sploh se nekateri po vražje boje eksplodirajo.

Vstopil sem prvič v razred, v prvi. Otroci kot naši. Morda malo bolj ožgani — oblečeni, kakor kdo more. Uprlo se je sto črnih oči vame. Sto ušes je čakalo prve besede. Sam nisem vedel, kje naj začnem. Računstvo bi moral predavati pa se mi je v zvalovno zavest vrinila logaritmijska interpolacija. »Nesrečna pedagoška šola«, vsaj sedaj mi daje, da v mi-

— To je važno! Ne le v učiteljskem poklicu, marveč tudi za lastno izobrazbo nujno potrebujete »Pregled slovenskega slovstva.« (Spisal dr. Anton Slodnjak.) Knjiga obravnava na živahen in popularen način slovensko slovstvo od početkov do današnjih dni in je torej edina popolna slovstvena zgodovina na knjižnem trgu. Obsega 544 strani in vsebuje poleg pregleda zgodovine našega slovstva tudi letopis slovenskega slovstva (po letnicah urejeno gradivo na 46 straneh v drobnem tisku) ter obširno stvarno in imensko kazalo. Cena broširanemu izvodu je Din 78.—, v polno platno razkošno vezanemu in s kaseto opremljenemu pa Din 94.—. Naroča se z dopisnico pri Akademski založbi v Ljubljani 1, poštni predal 232.

Osebnne zadeve

—i Napredovali so učitelji (ice): v VI. skupino: Pahor Marija iz Sv. Roka ob Sotli (Sm.), Lapajne Ema iz Vojnika (C.), Muren Križ Cirila iz St. Vida (Lj. zap.), Možina Albina iz Metlike, Zidarič Marija iz Ptuj, Hvala Mihaela iz St. Ruperta (Krš.), Kebl Valentina iz Ljubljane, Pirc Stefanija iz Maribora, Praznik Julija iz Celja, Jenko Marija iz Hrastnika (Laš.), Menaša Helena iz Sostrega (Lj. vzh.), Podgornik Miroslav iz Ptuj, Petkovšek Marija iz Sv. Jurja ob j. ž. (C.), Rösman Alma iz Grahovega (Log.), Črno Jernej iz Rirn (Mar. d. br.), Celjar Ana iz Krži (Kranj), Lebič Janja iz Prevalj (Drav.). V VII. skupino: Schott Vida iz Komende (Kam.), Mencej Fran iz Sv. Ožbolta (Drav.), Macarol Rudolf iz Šoštanja (Slovenjgr.), Markič Alojzij iz Kolovrata (Lit.), Podboj Ana iz Celja, Obrn Marija iz Selnice (Mar. l. br.), Liberšar — Kočev var Karla iz Most (Lj. oz.). V IX. skupino: Križman Franc iz Stare ceste (Ljut.).

Učiteljski pravnik

—š Osebna draginska doklada se zmanjša po uredbi min. sveta Br. 14.300/I z dne 11. aprila 1934. za ves znesek upokojenkam, upokojenim po zakonih, ki so dobili obvezno moč po 1. novembru 1923. leta, če so poročene z aktivnimi uradniki I. do VI. položajne skupine.

Tovarišica upokojena po zakonu z dne 31. julija 1923, ki je dobil obvezno moč dne 1. septembra 1923, in je poročena z aktivnim uradnikom V. skupine je prosila, naj se ji nakazuje draginska doklada tudi po 1. V. 1934., češ, da je upokojena po zakonu, ki je dobil obvezno moč z dne 1. septembrom 1923, in ne po 1. septembru 1923, ter da je dobil za državne uradnike obvezno moč po 1. septembru 1923, le zakon z dne 31. marca 1931.

Ministrstvo financ je njeno prošnjo odbilo z utemeljitvijo, da spada med — v uredbi označene zakone — tudi zakon o civilnih uradnikih iz leta 1923.

Imenovana tovarišica se je pritožila proti rešenju ministrstva financ na državni svet, ki je z razsodbo br. 32.985/34 z dne 8. decembra 1934. odločil, da spada med zakone, ki so dobili obvezno moč po 1. septembru 1923, tudi zakon o civilnih uradnikih z dne 31. julija 1923, in je tožbo odbil.

—š Zvanje katehetov. Na podlagi odloka ministrskega sveta in po členu 347. uradniškega zakona se veroučitelji na osnovnih šolah s šolskimi kvalifikacijami po odst. 2. in 3. čl. 45. uradniškega zakona razporede po skupinah prav tako kakor učitelji osnovnih šol, to je od IX. do V. položajne skupine.

TOVARISI(CE)!

NE POZABITE NA OBMORSKI UČITELJSKI DOM IN POŠLJITE PRIJAVNICE!

ru izrečem par uvodnih besed. Nisem pričel jaz, pričeli so otroci. Vstal je tam v drugi klopi učenec pa me junaško vprašal: »Odkle si gospodine?« Odkle? Zdelo se mi je takrat, da nisem od daleč. Raztolmačim mu. Dečki se spogledajo. Razvil se je razgovor. Pa risanje vam bom predaval, jim tolmačim. »Nacrtaj nešto!« Kot da moram položiti sprejemni izpit. Dobro, a kaj ste risali? Pokažite mi zmečkane liste. Prerisavali so narodne motive. Pet let ta meščanska šola riše samo narodne ornamente in to na liste, ki jih kupujejo pri knjižarju, ki je obenem čevljar. Čudno! Čevlji in papir v istem lokal. Vzel sem v roko kredo in pričel risati na tablo, kar mi je padlo v glavo. V razredu veselje. »Daj nacrtaj sport!« Sport je namreč po njihovem pojmovanju nogomet, za katerega bi otroci dali dušo. Narišem golmane — pa par igračev. »Evo gospodine tu te imam na slici.« Kje? Pokaže mi sličico iz čokolade, na kateri je moj soimenjak sportni igralec menda v Zagrebu. Ko sem jim raztolmačil da to nisem jaz — je v razredu nastal molk. Spogledali so se. Očividno sem jim pokvaril veselje. Rišem dalje, vojaka, pa še enega, pa še, na še dolgo vrsto. V razredu navdušenje. Obračali so glave, zapirali oči, da bi pričarali čim daljšo perspektivno vrsto. Spet se oglašali mali. »Toliko vojnika treba naša država!«

Upravitelju neke meščanske šole, absolutu višje pedagoške šole v Zagrebu sem komaj dokazal, da je v dravski banovini osemletna šolska obveznost. Ni mi mogel verjeti. Novo mu je. A tu pravi, da komaj pridrež otroka štiri leta v šoli. Ko konča osnovno šolo ostane doma, le oni, ki gredo v obrt in trgovino, morajo v večerno nadaljevalno šolo, ker morajo položiti majstorski izpit. O teh izpitih nočem govoriti. In vendar imajo po zakonu absolventi tukajšnjih šol iste pravice kot

Naša gospodarska organizacija

—g Učiteljski dom v Mariboru. Izkaz nadaljnjih prispevkov za »Maistrov kamen«: II. dekliška mešč. šola v Mariboru Din 60.—; učit. društvo za mesto Maribor Din 300.—; Zg. Sv. Kungota, šola Din 12.—; šola Runeč Din 30.—; šola Sv. Jernej-Loče Din 21.—. Dalje so darovali za UD: M. Windischer, H. Voršič, E. Zenkovič, učiteljice v Trbovljah v počastitev spomina pokojnega tovariša Emila Volca Din 250.—. Pokojni tov. Volc pa je daroval UD Din 1000.—. Vsem darovalcem prav iskrena zahvala! — (Zbirka za »Maistrov kamen« je doslej dosegla znesek Din 4611.25.)

Gospodarska podjetja v 1. polovici tek. poslovnega leta: zemljevidi Din 36.391.75, slike Din 8.123.75, »Pisava« Din 3.322.—, grb Din 283.50, Prekmurske pravljice Din 80.—, »Sola v nebesih« Din 36.50, skupaj Din 48.237.50 par. — M. Kožuh, blagajnik.

Mladinska mafica

Vsebinska 5. številka »Našega roda«. — Fr. Ločnikar: Pust (pesem). Vida Taufer: Slepec (pesem). Oskar Hudales: Zlo. Viktor Pirnat: Prvo srečanje. Narte Velikonja: Burja. Young-Kunaver: Drake jadra l. 1577-80. okoli sveta. Karlo Kocjančič: Pelješac iz ptičjega razgleda. Joža Herfort: Tesarji. Janko Sicherl: Mladi smučar. H. Ahačičeva: Snežinke. Čehov-Gradnik: Kaštanka. — Sledi bogata rubrika »Doma in po svetu« in »Mladina piše« in na platnicah uganke z razpisom lepega števila nagrad. Poleg naših nagrad razpisujejo še posebne bogate nagrade mladi rejci malih živali. — Naslovno stran je izdelal Fr. Sedej. Med ilustratorji srečamo tudi A. Bucika, Lj. Ravnikarja, Ahačičevo in dr.

Ekspedicija »Našega roda« se prične v ponedeljek, 18. t. m. Ljubljanske šole opozarjamo, da ga lahko dobijo že ta dan.

Od razprodaj v knjigarnah je ostalo nekaj izvodov »Sadjarčkov«, ki jih razprodajamo po Din 3.50.

Učiteljski pevski zbor JUU

—pev. Članstvu sporočamo, da je turneja v Bolgarijo zasigurana. Naša zastopnika sta že odpotovala v Sofijo. Prihodnji pevski tečaj se prične 16. marca ob 9. uri za nove pevce, 17. marca ob isti uri bo tečaj za vse ostale. Na tečaju nam bo poročal tov. Supančič podrobnejše o turneji. Novi pevci naj naštudirajo program brezhibno. Isto velja za izbrani moški zbor 12ih pevcev.

S seboj prinesite koncertne obleke, ker se bomo ob priliki tečaja slikali. Tovariš(ice), ki še niso vpisani v seznam za skupni potni list, naj nam pošljejo takoj sledeče podatke: ime, priimek, rojstni kraj, dan, mesec, leto rojstva in ime občine, v katero so pristojni. — V teh dneh nastopimo v Radio.

Šolski radio

—r XIX. teden. V torek 19. februarja bo predaval g. dr. Oskar Reya. Nadaljeval bo s popisom svojih doživljanj iz Maroka. Govoril je že o vtisih, ki jih je dobil v glavnih mestih Maroka. To pot pa bo predaval o svojih doživljanjih v gorah še malo poznane-

absolventi dobro organiziranih šol v drugih delih naše države. Tudi statistike tukajšnjih šol bi bile menda enake drugim ako ne bi bile še boljše. Suha številka nikdar ne more točno karakterizirati šole še manj pa prosvete. Mi smo pač naučeni izražati vse s številko, z enačbo. Zmožnosti vseh ljudi se lahko odreja s petimi golimi številkami in to povsem relativno. Temu ni krivo prebivalstvo. Kriv je šolski sistem, lov za višjimi mesti z manj dela, a z večjo oblastjo. Ta oblast pa se izražava na žalost samo v brezpomembnih formalnostih.

(Dalje prih.)

L. A.:

Možu v spomin!

V soboto popoldne smo spremili k večnemu počitku prof. v pok. in senatorja gosp. dr. Valentina Rožiča. Njegova življenjska pot je bila zelo pestr. Rodil se je pred 56 leti v Viševku pri Sv. Trojici nad Moravcimi. V šolo je hodil v trideset ure oddaljeno vas Vrhpolje kjer je poučeval cerkovnik pomožni učitelj v mežnariji zbrano vaško mladino v čitanju in pisanju. Od tu je odšel v Kamnik v tamošnjo meščansko šolo.

Petnajstleten deček je odšel na gimnazijo v Ljubljano. Tu je poučeval dijake imovitejših staršev in se s tem preživljal.

Visokošolski študij je dokončal v Gradcu, kjer se je preživljal z instrukcijami.

Po končanih študijah je bil nekaj let ravnatelj družbe sv. Mohorja v Celovcu, obenem pa je deloval med koroškimi Slovenci. Pri tem je dobro poznal Koroško in njen življenjski ter je v poznejših letih spisal več del kakor: Spomin na Gosposvetsko polje, Jugoslavija

ga velegorja Visokega Atlasa. Predavatelj se je povzpel na dva najvišja vrhova na Tubkal, visok 4160 m in na Likumt, visok 3950 m; torej vrhovi, ki daleč prekašajo naš Triglav. Taboril je 10 dni v bližini 2000 m visoko ležeče gorske vasiče Hrund, kjer živi še na pol divje pleme Berbercev, »Slen« imenovano. — Predavatelj je večkrat obiskal to ljudstvo ter proučil njih način bivanja, življenja in obdelovanja polja. Poleg zanimivih turističnih doživljanj, bo opisal tudi zapletljaje, ki jih je povzročilo nesporazumljenje s temi gorskimi pastirji.

V petek 22. februarja bo predaval g. Marjan Tratar »Tam ob Muri, v veseli Prlekiji«. K tej oddaji je podal g. predavatelj sledeče misli: Kot začetnika me je zanesla usoda pred leti učiteljevat iz bele Ljubljane tja na našo severno mejo, na Mursko polje, med naše vesele Prleke. Mnogi so me plašili, da je Prlekija naša Sibirija, zato sem se odpeljal s kaj mešanimi občutki na to svoje prvo službeno mesto. Toda, ko se danes oziram nazaj, na ona prva službena leta tam gori med živahnimi Prleki, so mi spomini nanje lepi in veliki. Zanimiv je ta kos naše zemlje, ki je naši mladini in tudi odraslim tostran Save le malo znan, zato vas popeljem za kratek čas tja na zeleno Mursko polje med vesele Prleke in vriskajoče Slovenske gorice, da spoznate tudi vi ta koticke naše Dravske banovine in prislunete za hip valovom zelene Mure, šumenju prleških palm in klopotev ter zanimivi prleški govoric. V svojem predavanju bom podal:

1. Nekaj uvodnih besed o veseli Prlekiji.
2. Z menoj iz Ljubljane v Ljutomer.
3. Ob Muri, po veseli Prlekiji in zelenih Slovenskih goricah.
4. In še nekaj prleških zaključek.

Pripravite zemljevid Dravske banovine!

—r V kmetijskem radiu bo ob 7.30 v nedeljo 17. februarja predaval g. inž. Sergej Gorup: Pretakanje, negovanje in čiščenje vina.

—r V nacionalnih urah bodo zvečer ob 19.30 naslednje oddaje:

Ponedeljek 18. februarja: Jovan Steria Popović. (Prenos iz Beograda).

Torek 19. februarja: Duh znanosti in nacionalne kulture; dr. Albert Bazala. (Prenos iz Zagreba).

Sreda 20. februarja: Dr. Ivan Tavčar; dr. I. Slodnjak. (Prenos v Zagreb in Beograd).

Črtrtek 21. februarja: Reorganizacija srb-ske vojske na Krfu. (Prenos iz Beograda).

Petek 22. februarja: Jugoslovanska misel pri starejših slovenskih pisateljih; prof. Maks Robič. (Prenos v Zagreb in Beograd).

Sobota 23. februarja: Kraljica Jelena; dr. Izidora Sekulić. (Prenos iz Beograda).

Štanovska organizacija JUU iz društev: Vabila

— ZBOROVANJE 7 SRESKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV bo v soboto 9. marca v Ljubljani. Učiteljstvo bo ob tej priliki proslavilo 85-letnico prezidenta Masaryka, velikega slovenskega vzornika. Profesor Masarykove univerze iz Brna v ČSR g. dr. Mihajlo Rostohar pa bo razpravljal o novodobnih metodah pri pouku čitanja. Zbora se bodo udeležila JUU sreska društva iz Litije, Ljubljane - vzhodni del, Ljubljane-mesto, Ljubljane-zahodni del, Kamnik, Kranj in Škofja Loka.

Poročila:

+ JUU SRESKI DRUŠTVI BREZICE in KRŠKO sta zborovali dne 9. februarja t. l. v šoli na Vidmu. Zborovanje je vodil predsednik brežiškega sresa tovariš Knapič, ki je v uvodnih besedah poudaril pomen skupnih

in njene meje, Slovenski Korotan, Plebiscit u Koroškoj Sloveniji, zbornik Boj za Koroško, ki ga je uredil v Ljubljani 1925. Kako je v deželi, kjer pod jarmom ječe sinovi Slave itd. Krepro se je zavzel tudi v našem senatu ob priliki proračunske debate za pravice Koroških Slovencev.

Po vojni je bil imenovan za profesorja na srednji tehnični šoli v Ljubljani, na kateri je služboval vse do dne, ko ga je blagopokojni kralj imenoval za senatorja.

Pri vsem svojem obilnem delu je vedno še našel časa, da je prišel na svoj rojstni dom.

Zvest je ostal domu in šoli in nikdar se ni zgodilo, da bi šel mimo domače šole, ne da bi potrkal na šol. vrata ter se ne pomenil s šol. upraviteljem o potrebah šole, o deci in o potrebah domačega kraja.

Kako je znal ceniti šolo, najbolj izkazuje blagajniški dnevnik krajev. šol. odbora pri Sv. Trojici, kjer so vpisani mnogi zneski, ki jih je sam daroval in podpore, ki jih je znal izposlovati pri merodajnih oblastih.

Kako je domačo vas ljubil, priča njegova velikodušna oporoka, v kateri je volil šoli pri Sv. Trojici precejšen gozd in večje število knjig iz svoje bogate knjižnice. S tem si je postavil gosp. senator trajen spomin v sreih naše hribovske mladine pri Sv. Trojici.

Toda ni bil naklonjen samo domačinom. Po širnem bibličnem srezu danes žaluje za svojim dobrotnikom, nešteto mladeničev, ki jih je blagopokojnik vzdrževal in podpiral, bodisi pri študiju, bodisi pri rokodelstvu.

Dasi smo vedeli za njegovo bolezen, vendar nismo pričakovali tako nagle smrti. Kako je bil priljubljen med narodom je najbolj pokazal žalni spreved, v katerem so ga spremljali na zadnji tužnji poti mnogi prijatelji iz mesta; posebno pa še mnogobrojni deželani iz vse banovine.